

כדי שלא נטעה לומר שאפילו בדופן שבעה בעי ארבעה, וכדאמרן.

היחיד, **אלא אם כן יש לו מחיצה גבוהה**] עשרה טפחים.

ואי משום דהוה ידענא דלא בעי בדופן שבעה פס ארבעה, וכדרב אחלי — הא ליתא משני טעמים:

כלומר: **אלא אם כן סתמו את הפירצה במחיצה גבוהה עשרה טפחים**, והעמידו את הפירצה ברוחב עשר אמות או פחות.

א. **איבעית אימא: כאן**, במימרא דשמואל, דאיירי **בחצר** — לא מהני אם יעמוד הפתח על פחות מארבעה.

במה דברים אמורים — כשפירצתו של חצר היתה **ביותר מעשר** [ר"ח] אמות.

ואילו **כאן**, במימרא דרב אחלי, דאיירי **במבוי** — לא בעינן היתרא בפתח שהוא פחות מארבעה.

אבל אם היתה פרצתו עשר אמות — אין צריך כלום!

אבל בחצר בעי פס אפילו בפחות מארבעה!

דכיון שלא נפרץ הכותל במלואו [שאז לא הוי מהני אפילו בפחות מעשר, כיון שאין לו פסין] הרי אם אין הפתח רחב יותר מעשר, שם "פתח" עליו — ומותר.

ב. **ואיבעית אימא: כיון דמימרא דרב אחלי גופיה** — **תנאי היא** דפליגי במילתיה [וכדאמרין לקמן דף יג]. אם כן, אי הוה אמר שמואל "ארבעה", הוה אמינא דלא סבירא ליה כרב אחלי אלא כתנא דפליגי וסובר כי לא סגי בשלשה ומשהו.

ומקשינן: מדקתני אין "ממלאין" מהלשון לחצר, משמע: דוקא **ממלא הוא דלא ממלאינן**, משום דהוה ליה מכניס מכרמלית לרשות היחיד.

וממילא, אף ברוב דופן לא היינו מתירים, דהא שמואל "ארבעה" קאמר.

הא טלטולי בהאי חצר — שפיר מטלטלינן.

ולהכי השמיענו שמואל רבותא דרוב דופן נמי מהני, ולעולם בארבעה נמי סגי.

ואמאי? **והא כיון שנפרצה בחצר פירצה יותר מעשר**, הוה לה כמו **נפרצה חצר במלואה למקום האסור לה** [אל המים שמחוץ לחצר, דהווי כרמלית]. וכל מקום שנפרץ במלואו למקום האסור לו — אסור לטלטל בו.

[שמועה זו נתבארה כפירוש הרשב"א ותוס' הרא"ש. וראה היטב ברש"י דלא משמע כן, וראה היטב בתוס', בתוס' רבינו פרץ ובריטב"א].

ואם כן, אסור לטלטל בחצר כלל?!

ומשנינן: **הכא במאי עסקינן** שלא נפרץ יב-ב הכותל לגמרי. אלא **דאית ליה עדיין גידודי** [שאריות מגובה הכותל] שהם גבוהין עשרה, אלא שהים כיסהו, ולפיכך אין איסור אלא למלאות.

תנו רבנן: לשון ים הנכנס לחצר דרך פירצה רחבה יותר מעשר אמות שבכותל רביעי, אין **ממלאין הימנו** מים **בשבת** להכניסם לתוך החצר, דהוה ליה מכניס מכרמלית לרשות

ואפילו היה מוקף ארבע מחיצות גמורות] הוא דלא מהני קורה.

הא אם נשתתפו בו בני המבוי יחד ב"שתופי מבואות" — אפילו הכשירו בקורה, נמי חייב הזורק לתוכו.

ועל כך מתקיף לה רב ששת:

וכי כבר זו שבה "משתתפין" בני המבוי עשה אותו לרשות היחיד כשהשתתפו בה, או לרשות הרבים כשלא השתתפו בה? ! קושיה שניה:

ועוד, התניא: הצירות של רבים, שפתוחין בתים הרבה לחצר, אוסרים בני הבתים זה על זה, שאין יכולים להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב ביניהם.⁽⁶⁶⁾

ומבואות שאינן מפולשין אלא סתומין משלש רוחות:

בין עירבו בחצירות ובין לא עירבו, בין נשתתפו במבואות ובין לא נשתתפו, הזורק לתוכן חייב.

והשתא תיקשי לרב יהודה.

כיון דהך ברייתא מיירי אפילו בלא נשתתפו בו, וסתמא קתני, ולא מחלק בין תיקנו בלחי לבין תיקנו בקורה, דבכל אופן חייב הזורק לתוכו. על כרחך אתה למד אחד מהשניים:

או דבין לחי ובין קורה מהני משום מחיצה. או דבשלש מחיצות סגי מדאורייתא, ומיירי

אמר רב יהודה: אין רשות היחיד מדאורייתא, אלא אם כן יש לה ארבע מחיצות, [הכי סלקא דעתין לפרש דברי רבי יהודה]. ולפיכך:

מבוי שלא נשתתפו בו [לשון "שלא נשתתפו בו" מפרש לה לקמן], שיש לו שלש מחיצות, אינו רשות היחיד אם לא תיקן המבוי כלל!

ואם הכשירו [תיקן המבוי] בלחי, שמועיל מתורת מחיצה, הזורק לתוכו מרשות הרבים חייב. כי על ידי הלחי נעשה המבוי מוקף ארבע מחיצות, שהיא רשות היחיד מדאורייתא.

[שכך הוא דין רשות היחיד מן התורה: אם יש לה שלש מחיצות גמורות, ועוד מחיצת לחי, הנחשב כ"מחיצה שאינה גמורה", הרי היא רשות היחיד. ריטב"א].

אבל אם הכשירו בקורה, שאינה יכולה לשמש כמחיצה אלא רק מטעם היכר — הזורק מרשות הרבים לתוכו של המבוי — פטור. לפי שאין למבוי הזה אלא שלש מחיצות!

מתקיף לה רב ששת בקושיה כפולה:

קושיה ראשונה:

הא דאמר רב יהודה: מבוי "שלא נשתתפו בו", משמע:

טעמא דלא נשתתפו בו "שתופי מבואות" [שתיקנו חז"ל, כדי להתיר לטלטל מבית שבחצר למבוי המשותף לכמה חצירות,

66. מפני שהבית רשות מיוחדת לו, והחצר רשות חבירו מושל בה, ונמצא מוציא מרשות

הברייתא אפילו אם לא תיקנו כלל. [על פי ריטב"א וגאון יעקב].

ולהכי מפרשין לרב יהודה בגוונא אחרינא:

לעולם סבירא ליה לרב יהודה דבשלש מחיצות סגי ליהוי רשות היחיד מדאורייתא.

ואלא אי איתמר הכי איתמר:

אמר רב יהודה: מבוי שאינו ראוי לשיתוף, שאף לאחר שהתקין בו את הלחי או את הקורה — שנזכרים בהמשך הברייתא — עדיין אינו ראוי ומתוקן להתירו על ידי שיתוף מבואות, כיון שהוא מפולש ואינו ניתן בלחי וקורה בלבד, אלא בעי נמי צורת הפתח באחד מפתחיו המפולשין לרשות הרבים [כדלעיל דף ו:]: [רא' ציור 1]

הרי אם הכשירו בלחי באחד מפתחיו [ולא הכשירו גם בצורת הפתח בפתחו השני] — הזורק לתוכו מרשות הרבים חייב.

דלחי הוי משום מחיצה ונמצא שיש למבוי שלש מחיצות!

אבל אם הכשירו בקורה [ולא עשה גם צורת הפתח בפתחו השני] דלא מהני אלא משום היכר — הזורק לתוכו מרשות הרבים — פטור! [ביאור לשון הגמרא, נתבאר על פי גאון יעקב, וראה ריטב"א].

ומפרשין לה: אלמא, קסבר רב יהודה לחי משום מחיצה, וקורה משום היכר!

וכן אמר רבה: לחי משום מחיצה וקורה משום היכר.

ורבא אמר: אחד זה קורה, ואחד זה לחי משום היכר.

איתיביה רבי יעקב בר אבא לרבא: הזורק למבוי, יש לו לחי — חייב. אין לו לחי — פטור.

אלמא, לחי משום מחיצה!?

ומשנינן: הכי קאמר: אם יש לו למבוי "היתר" לחי, שאינו צריך אלא לחי — כיון שהוא סתום משלש רוחות — הזורק לתוכו, חייב.

ואף על גב דלית ליה לחי, משום ששלש מחיצות הוי רשות היחיד מדאורייתא!

אבל אם אין לו "היתר" לחי, שצריך המבוי לחי ודבר אחר — שהוא מפולש וצריך גם צורת הפתח — הזורק לתוכו, פטור. ואפילו עשה לו לחי.

[שהלחי עצמו לא מעלה ולא מוריד שאינו אלא היכר, והדין תלוי במבוי סתום ומפולש].

איתיביה לרבא דאמר דאף לחי משום היכר:

יתר על כן אמר רבי יהודה: מי שיש לו שני בתים בשני צידי רשות הרבים — עושה לחי מכאן מצידו האחד של אחד הבתים, ולחי מכאן מצידו השני של אותו בית, ונמצאת רשות הרבים מוקפת, ומותר לטלטל מבית לבית [רש"י לעיל דף ו:].

או מניח משני הצדדים קורה מכאן וקורה מכאן, ונושא ונותן באמצע.

אמרו לו חכמים לרבי יהודה: אין מערבין רשות הרבים בכך!

אלמא, לחי משום מחיצה. דהא ליכא אפילו

שלש מחיצות בלא הלחי, ובעל כרחך
דהלחי מהני משום מחיצה! (67)
ודחינן: אי מהתם ליכא ראייה.

כי התם אזיל רבי יהודה לשיטתו, דקסבר
רבי יהודה, כי די שתהיינה לרשות היחיד
שתי מחיצות דאורייתא ואין צורך בשלש
מחיצות.

אלא שמדרבנן אפשר לטלטל רק לכשיעשה
היכר מכאן והיכר מכאן.

אמר רב יהודה אמר רב: מבוי שמידת ארכו
היא כרחבו [דרך כניסתו למבוי הוא תחילת
"אורך" המבוי, ומה שאינו דרך כניסתו הוא
"רוחב" המבוי. משנה ברורה], אינו נותר
בלחי משהו, אלא צריך פס ארבעה טפחים
כחצר. [ואם רחבו יתר על ארכו, ראה
"עיונים"].

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: מבוי
שארכו כרחבו — אינו נותר בקורה טפה,
אלא צריך פס ארבעה טפחים כחצר. (68)

אמר רבי זירא אהנך מימרות דרב יהודה
ורב חייא בר אשי, כדי לסייען:

כמה מבוינן שמעתא דפבי [כמה מכוונות
ודומות זו לזו שמועות הזקנים, רש"י
שברי"ף].

כיון דמבוי זה ארכו כרחבו — הוה ליה
כדין חצר.

וחצר אינה ניתרת בלחי וקורה, אלא בפס
ארבעה. (69)

אמר רבי זירא: אי קשיא לי מידי בשמעתא
דרב יהודה, הא קשיא לי:

היכי אמר רב יהודה משום דהוה ליה דין
חצר שצריך בה "פס", אינו נותר בלחי
משהו!

והרי, סוף סוף ליהוי האי לחי עצמו כפס
משהו, ונשתרי [דסבירא ליה לרבי זירא
דשיעור רוחב פס — משהו, כמו לחי]?

ודחינן לקושיא דרבי זירא: אישתמיטתיה
לרבי זירא, הא דאמר רבי אסי אמר רבי
יוחנן: פסי חצר צריכין שיהא בהן רוחב
ארבעה טפחים.

אמר רב נחמן: נקטינן מסורת היא מאבותינו
וכן הוא מנהג מרבותינו [רש"י לעיל דף ה.]:

הרבים, אבל במבוי מפולש מודים, [וראה
"עיונים"].

והתוספות פירשו: שאף חכמים לא נחלקו,
אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא מודים.

68. רב יהודה אמר חדא, ורב חייא אמר חדא
ולא פליגי, רבינו יהונתן.

69. אית דלא גרסי: "אלא בפס ארבעה", דהא
רבי זירא סבירא ליה דשיעור רוחב פס הוא
במשהו כדלקמן, תוספות.

לרשות, ורבנן גזור שלא להוציא מרשות היחיד
לרשות היחיד [של חברין], גזירה דילמא אתי
לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים, אבל
בחצר עצמה מותר לטלטל בה — רש"י.

67. והוא הדין דהוה מצי למיפרך לכולהו
אמוראי, דמהכא משמע דקורה נמי משום
מחיצה — מהרש"א, וראה גליון הש"ס
לרעק"א.

וביאר רש"י: שכוונת הגמרא להקשות, שאף
חכמים לא נחלקו על רבי יהודה אלא ברשות

איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה?

א. כל שארכו יתר על רחבו.

ב. ובתים וחצירות, שתי חצירות, ובית אחד פתוח לכל חצר [כן פירש רש"י כאן, אבל לקמן דף עד. ובשבת קלא. פירש רש"י, שני בתים לכל חצר, וכן דעת רוב הראשונים] פתוחים לתוכו.

ואיזו היא חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה, אלא בפס ארבעה?

כל שהיא מרובעת!

ותמהינן עלה: וכי דוקא מרובעת אין, זקוקה היא לפס ארבעה. ואילו חצר עגולה לא צריכה פס ארבעה!?

וכי משום דעגולה היא מישתריא בלחי משהו?!

ומפרשינן לה: "מרובעת" לאו למעוטי "עגולה" אתי.

אלא הכי קאמר: אי ארכה של חצר הוא יתר על רחבה ואינה "מרובעת", הוה ליה מבוי. ומבוי בלחי וקורה סניא ליה.

ואי לא הוי ארכה יתר על רחבה — הוה לה חצר. (70)

וכמה תהא ארכה של חצר יתירה על רחבה, כדי שתצא מדין חצר, ותהיה מותרת כדין מבוי בלחי?

סבר שמואל למימר: כיון דחצר היא, לא נפקא מדינה — דבעי פס ארבעה — עד דאיכא בארכה פי שנים ברחבה!

אמר ליה רב: הכי אמר חביבי [דודי] [והיינו רבי חייא, שהיה אחי אביו ואחי אמו של רב]:

אפילו אם ארכה יתירה משחו על רחבה — ניתרת בלחי וקורה!

שנינו במשנה: משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה.

רבי עקיבא אומר: על זה ועל זה נחלקו. ג-א

ומקשינן: רבי עקיבא — היינו תנא קמא! שהרי גם תנא קמא קאמר סתמא "הכשר מבוי: בית שמאי אומרים לחי וקורה, ובית הלל אומרים או לחי או קורה", ולא חילק תנא קמא בין פתח קצר לפתח רחב?!

ומשנינן: איכא בינייהו בין תנא קמא לרבי עקיבא, הא דאמר רב אחלי ואיתימא רב יחיאל [דלעיל]: מבוי, שרוחב פתחו הוא פחות מארבעה טפחים אין צריך תיקון.

ובדין זה נחלקו תנא קמא ורבי עקיבא.

אלא ולא מסיימי, שלא נתפרש כיצד סובר בזה התנא קמא, וכיצד סובר רבי עקיבא.

מחצר שהיא פתוחה למבוי והמבוי פתוח לרשות הרבים — תוספות ורמ"א סימן שס"ג סעיף כ"ז, וראה ריטב"א כאן.

70. ואף שאין מבוי ניתר בלחי וקורה אלא אם כן בתים וחצירות פתוחים לתוכו — כדלעיל. שאני מבוי, שהוא קרוב לרשות הרבים יותר